

Ordförandens krönika

Förändringarna fortsätter, del 2

Krönikan i förra numret av Gårdafolket avslutades på Drakegatan där "Kineum" håller på att byggas.

Med en skruvad frispark förbi Canonhuset hamnar vi på tomten där Statoilmacken låg, mitt emot brandstationen. Här pågår arbeten för det redan omtalade Citygate.

Det kommer att bli Nordens högsta kontorshus med sina 144 meter och 40 000 kvadratmeter kontorsyta. På entréplan blir det restauranger m m. Byggtiden är beräknad till c:a tre år. Man (Skanska) anser att detta är porten in till Göteborg från E6 och därav namnet. Den eminente professorn i Modern svenska vid Göteborgs universitet, Lars-Gunnar Andersson, som har språkspalten i G-P, undrar om det ens fanns en tanke på att kalla huset Stadsporten, Gårdaporten eller något i den stilen.

Jag tycker naturligtvis att Gårdaporten hade varit suveränt, då hade man verkligen satt Gårda på kartan. Men det kanske inte var det som var meningen. Utformningen är gjord så att det blir en gårdsöppning mot Fabriksgatan och då måste man väl snygga till gatan på något sätt.

Längst ut på norra Gårda, i hörnet av Anders Perssonsgatan och Norra Kustbanegatan pågår byggandet av Gårda Vesta. Det består av två huskroppar med 25 resp. 14 våningar, som sammanlänkas av en lägre byggnad. Det blir 26 600 kvadratmeter kontor samt restaurang och garage. I garageplanet kommer att finnas 48 parkeringsplatser för bilar och 200 cykelplatser. Detta visar på något sätt inriktningen på verksamheten. Man bygger enl en standard som heter "Well Building", som är en byggcertifiering helt inriktad på trivsel och hälsa på arbetsplatsen. Detta gäller såväl under byggprocessen som när byggnaden är färdigställd. Det är något

helt nytt och Platzer, som bygger, är bland de första i Sverige som bygger enl. denna standard. Man beräknar att projektet är färdigställt i slutet av 2021.

Slutligen önskar jag Er alla ett innehållsrikt och spännande 2020, och att vi ses den **29 januari** på årets första medlemsmöte.

/Dennitz

Kalendarium vårterminen 2020

- 7 jan **GÅRDALUNKEN** börjar för vårterminen!
Medlemsmöten sista onsdagen i månaden. Aulan i Nya Lundenskolan, kl 19.00.
- 29 jan Byggnadsantikvarie *Wivi-Ann Reit* berättar om renoveringsarbetet i kvarteren Eken, Cedern och Lejonet. Ett lovande projekt!
- 26 feb Årsmöte i föreningen. Se nästa sida.
- 25 mars **Från bönehus till operahus.** Göteborgsoperans guide, *Rolf Nilsson* ger oss ett komiskt kåseri med sånginslag, ett program som uppskattats av många.
- 29 april *Robert Björklund*, kommunpolis i Lokalpolisområde Nordost, pratar om brott som man som äldre kan utsättas för och hur gärningspersoner ofta går till väga. Vad kan du som senior göra för att skydda dig och försvåra sådan brottslig verksamhet? Det kommer att finnas plats för frågor också!
- maj **Vårutflykt.** Vi vet ännu riktigt vare sig vart eller när. Preliminäranmälan till Anndess så kommer vidare info. Se sista sidan för e-post och telefon.

VÄLKOMMEN!

Medlemsavgiften 2020

Medlemsavgiften för 2020 är enligt förra årsmötets beslut 200 kronor. Man får *självfallet* skicka lite mer utöver de 200:- till föreningens verksamhet. **PLUSGIROT är 42 55 82-2** och vi vill ha avgiften före februaris utgång. **VÄLKOMMET!**

KALLELSE till ÅRSMÖTET!

Du kallas härmed till föreningens ordinarie årsmöte som sker i Nya Lundenskolans aula, **onsdagen den 26 februari 2019 kl 19.00**. Årsmötespunkterna blir de vanliga och dagordning och andra årsmöteshandlingar kan rekvideras via e-post (anitalonden@gmail.com) eller vanlig post (Sekreterare Anita Löndén Hansson, Höjdenvägen 102, 443 35 LERUM) från och med 29 januari. Ev motioner också senast den 29/1. **Samtliga medlemmar är varmt välkomna!** /Styrelsen

Gratisparkering i Lunden!

Entrévärdarna Krister och Björn har konstaterat att en del bilburna medlemmar har svårt att hitta och/eller får problem med ny (app)teknik för parkering runt Lundenskolan. Det finns möjligheter att parkera gratis i närområdet: Kärralundsgatan och Skillnadsgatan. På Lilla Danska vägen (vid Katolska skolan) står man i fyra timmar gratis! Inga garantier att det alltid är ledigt dock!

Hänt se'n sist

Gårdas inre vattenled - från stenålder till närtid.

Vid höstens första medlemsmöte gästades vi av historikern och författaren **Lars Gahrn** som berättade om Mölndalsån. Han arbetar inom Mölndals hembygdsförening.

Man har konstaterat att denna farled, som Gårda och Mölndal har gemensamt, har trafikerats från stenåldern fram till slutet av 1940 talet. Under stenåldern, innan man använde segel, paddlades eller stakades de enkla farkosterna fram. Havsnivån var då så hög att Fässbergsdalen var en inseglingsbar vik från Askimsviken.

Man flottade timmer från Hindåstraktens Nedsjöar via Rådasjön, Stensjön och vidare på Mölndalsån till Göteborg. Timmerstockarna sammanfogades till flottor, s k timmerspett. Vid strandkanterna på flottningsleden lade man stora stenar för att förhindra timret att flyta upp på land. Flottningen förekom fram till 1920 talet. Det påstås att den första rondellen som fanns i Mölndal var vid Gunnebo. Det var en stor rund sten vid namn "Runde Sten". Enligt sägnen spökade flottare vid denna sten varje torsdagsnatt med månsken.

Förlängningen av Mölndalsån kallas Gullbergsån. Vid dämnet vinklar Fattighusån västerut. Denna "å" är egentligen en grävd kanal med slussportar vid Drottningtorget. Greven och riksdrotsen Per Brahe d yngve kanalen den 7 oktober 1641. Den första

slussen byggdes 1648 – 1649, och den förnyades 1873. Fattighusån fick sitt namn av att det fanns ett fattighus vid Mariakyrkan, det som idag kallas Dispensären. Mölndalsån var en vid den tiden en viktig transportled. Ån trafikerades av s.k. slusspråmar och Göteborgspråmar som bogserades med förnödenheter, kol och material till och från industrierna utefter ån och till Mölndal. År 1860 fanns det två bogserbåtar vars ångmaskiner inte gick speciellt jämnt, utan de hostade och stånkade fram på ån. Dessa bogserbåtar döptes därför till *Kikhostan* och *Lungsoten*. Under 1800-talet gick även passagerartrafik med ångslupar på ån och denna trafik upphörde 1907. Det fanns även möjlighet att bli rodd sträckan Göteborg - Mölndal för 6 öre silvermynt. Pråmtrafiken på Mölndalsån avslutades 1940.

Uppläggningsplatser för nöjesbåtar utefter Mölndalsåns stränder fanns fram till 1970.

Morgan Hermansson (se nedan) avrundade Lars Gahrns intressanta historiska berättelse med att sjunga "Pråmdragarna på Mölndalsån", skriven av Björn Klarin och framförd på CD-skiva av Eva Britt Strandberg.

Text; Kenneth. Foto; Anndess.

The One And Only

Morgan Hermansson, GGP:s

yngste ordförande någonsin, gjorde skäl för det smeknamnet (se mer om smeknamn längre bak i bladet) på medlemsmötet 27 oktober. Han och gitarren täckte ett stort omfång låtar - arton på 45 minuter - från "Regniga natt", över

en del country, Elvis, äldreboendeupplagan av "When I'm 64" och ABBA till "Hippie Hippie Shake". Korta versioner förstås och med hög igenkänningsfaktor. Det gick alltså rätt fint att sjunga med.

Det unika i låtmaterialet var allt en låt om Gårda. Den svenska texten hade Anders Aldgård gjort och eftersom Melodin var "Georgia On My Mind" så var det ingen mindre än Hoagie Carmichael som tonsatt: 1. Gårda, Gårda, så'n romantik, Ingen del av sta'n är väl Gårda lik, 2/ Jag menar: Gårda, Gårda, ren nostalgi, gammalt möter nytt, i härlig harmoni.

Stick/ Ja, du var ett fint gammalt stråk, byggd av trä var varje kåk. En skön fläkt från flydda da'r. Än finns idyllen kvar.

3/ Kära Gårda, Gårda, ger sta'n dess färg, där vid Mölndalsån, mellan Stampen och Liseberg. Stick/ För du var en rätt mörk plats, nu du har ett Ellysépalats. Gårdahallen dit vagnen går, av gårdagen bär spår!

4/ Vårda, Gårda, med sin atmosfär. Där vid Mölndalsån Mellan Stampen och Liseberg: Ja, det är Gårda som GER HELA STA'N DESS FÄRG.

Ett intensivt program av en riktig naturentertainer. Massor av gott humör, skratt och applåder. "Ju mer ni applåderar ju längre tid tar det ju att bli av med mig", sa Morgan. Då får vi skylla oss själva, för han fick mycket klappåder, Morgan! /Anndess

Radion skapar faktiskt bilder!

Den 27 november var en riktigt mulen och kulen dag i Göteborg. Sällan var vi i mer trängande behov av munterhet, skratt och goda vänners lag än den dagen! Sicken tur, för till medlemsmötet, årets sista, fick vi mycket av den varan, när radiolegenden **Lasse Swahn** äntrade podiet på Nya Lundenskolan. Före själva framträdandet träffade han dock på en gammal bekant hos oss, vår egen Bertil Ljungdahl – ömsesidig uppskattning som synes!

Lasse arbetade på Sveriges Radio i 40 år och är förstås sprängfylld av minnen från tiden som prog-

ramledare i och producent för riktiga folkhemsprogram som "Ring så spelar vi", "Karlavagnen", "Ringlinjen" m fl, minnen och anekdoter han frikostigt delade med sig av. Salen fylldes av skratt och applåder; populära saker från en populär person.

Förutom alla anekdoter - sådana går inte så bra att återge i text – pekade Lasse på mycket annat som varit viktigt, ändrats eller utvecklats under hans tid som radioman. Språknormer t ex. En annan sak är hur radion, där rösten bär hela budskapet, ger lyssnaren möjlighet att skapa egna bilder av ett skeende eller en person. Men det innebär också risker för ömsesidiga missförstånd, och ibland chanser med, som då Nissarna Dahlbäck och Linnman bluffade sig igenom ett naturprogram där de inte lämnade studion alls. Och hur viktigt det är att rätt namn används! Därför kan vi minnas att det är Lars-Erik han egentligen heter förresten! /Anndess

MEDLEM I FOKUS

Det ska FN vara soldat!

Vår medlem i fokus denna gång är ingen mindre än föreningens finansminister (kas-sören), den diplomerade företagsekonomen och f d ekonomidirektören **Göran Knutson**. Eftersom han, enligt egen utsago, är en person som gärna verkar utan att synas, så är det ett speciellt nöje att visa det

aktuella konterfejdet i den villa han och hustrun Anita byggde 1988 efter att ha haft radhus i Tuve under 17 år. Joo, tiden går! För liksom för oss alla har han sett annorlunda ut, som t ex från tiden som FN-soldat i Gaza och i Kongo för då såg han ut på det här sättet till höger: Ja, ni vet hur det är – lite mindre av en del och lite mer av något annat...

Hemma idag är alltså Backa, men först var det Floragatan 8, från födelsen 1941 och faktiskt 25 år framåt. Det var förstås Gårdaskolan som gällde, Abrahamsson och Ekenberg, under sex år och sedan realen på Burgården. Sedan var det ekonomi som gällde, först på kontorskurs på Yrkeskolan och sedan 2-årig kvällskurs just till att bli företagsekonom av det diplomerade slaget.

Familjeföretag har varit det som Göran dvalts i hela tiden och det började egentligen redan i barndomshemmet eftersom pappa, bondpojke från Vänersnäs, drev egna kaféer för varvens och hamnens ungar som flyttat till Göteborg och bodde i hyresrum i Linnéstaden. Både pappa och mamma, som kom från Oskarshamn, arbetade hårt med matlagning och servering, men mamma var hemma en del också och hade bra kontakt med endabarnet Göran och hade huvudansvaret för hemmet. Göran tillbringade ofta somrarna hos morföräldrarna i Oskarshamn.

De unga vuxenåren innebar en blandning av plugg, kontorsjobb på Bil & Truck, lumpen, FN-tjänsterna och man kan kanske säga att han sakta växte in i ekonomyrket, utan att han egentligen hade något drömyrke från början. Efter Kongo blev det arbete på Möbelträ, Wilson & Co med mer avancerad koncernredovisning och sedan var han på "Färdig Betong" där han steg i graderna till ekonomidirektör med ansvar för hela den koncernens ekonomi. Så nog fixar han stålarna för Gamla Gårdapojkar & Flickor alltid!

Vi pratade så mycket om arbete, familj och studier att vi nästan inte hann med det stora sportintresset, det som lever också idag. Som aktiv inom fotboll och handboll blev det en egenbildad klubb först, BK Helton, sedan Götahed, Korpen förstås, och en del i BK Renitz. Var aktiv handbollsspelare till cirka 35.

Göran beskriver sig själv som idog och pliktrogen, kanske också lite blyg till en början, lite av försiktig general; inte framfusig men heller ingen mussla.

Och så, till sist så uppmärksammades de svenska veteranerna och bl a de FN-tjänstgörande under 60-talets turbulens i Mellanöstern och i Afrika av både FN och den svenska Försvarsmakten och man gav Veterandagen status av allmän flaggdag. Det var på tiden och Görans plaketter ses här intill till höger. Jaa, jag skulle egentligen kunna fylla hela bladet med Görans historia! /Anndess

E' du mä maj?

OM LEKAR I BARNAÅREN

Under denna temarubrik försöker vi dokumentera sådant vi Gårdabarn lekte eller spelade med när vi var barn och unga. Killarna hade sina grejer, tjejerna hade sina och ibland kunde vi leka eller spela tillsammans. Och visst är det spännande att vi kan dokumentera vår egen historia! Detta är vad en del av våra medlemmar delat med sig av från sina minnens skattgömmor. Som synes är det mest de f d killarna som delat med sig av minnena, men vi hoppas att kunna komma igen i frågan om fler tjejlekar i nästa nummer också. **Eva Sandqvist** återkommer i alla fall i detta nummer med...

"BRO BRO BRÄNNA",

som var en populär danslek. Texten till grundsången är denna: *Bro Bro Bränna, klockan ringer elva, kejsaren står i sitt höga majestät. Så vit som snö, så svart som sot. Fallar faller krigsman, vem skall döden vinna, det skall han som faller i den stora svarta grytan!*

Samtidigt som ordet "han/hon" (eller "grytan") sjungs faller "bropelarna" ned sina händer så en deltagare blir instängd mellan dem. Denne gungas medan man sjunger: *Har du tagit prästens sko, prästens sko, prästens sko? Har du tagit prästens sko, ja eller nej.*

Den infångade viskar ett av alternativen till dem som fångat in och ställer sig sedan bakom den person som representerar detta val. När alla blivit infångade följde en dragkamp mellan de båda sidorna.

"BURK/BURR"

Roy Johnson berättar från "andra sidan järnvägen": Innan vi (pojkar) vuxit till oss och skaffat oss myggjagare och kostymer med breda ränder så höll vi mest på med mångahanda lekar på Duvslagsgatan och Blecket. En specifik lek hette "Burk" eller "Burr" och gick till så att en kaffeburk sattes upp på toppen av gatan och en som jagade utsågs. Jagaren letade upp de gömda, sprang till burken, satte foten på densamma, och skrek "BURR!" och namnet på den hen funnit. Om alla infångades blev jagaren hjälte, men det hände sällan, för en av de jagade kunde vid lämpligt tillfälle springa fram och sparka bort burken och då var alla fria igen. Ett bra gömställe var nians källare där Olles glasmästeri fanns. Där kunde man bland annat plocka till sig trasigt spegelglas och sätta solkatter och irritera andra.

Så äntligen något från det de flesta killar sysslade med: Bollar! **Björn Nilsson** skriver här om

"SKJUTA PRICK"

Det var ett roligt och spännande bollspel där man sköt mot ett mål och turades om att vara målvakt resp skytt. Var man målvakt och släppte in en boll fick man en "prick" och dessutom stå kvar i målet tills nästa skytt. Tog man bollen fick man lämna målet och den som skjutit fick ställa sig. Antingen hade man en fotboll som vi kickade eller en tennisboll som vi antingen kickade eller kastade.

Man behövde vara minst 2 deltagare helst fler. Vanligtvis var man 2-7 grabbar beroende på intresse från omgivningen. Var det med en fotboll så var man helst på någon gräsmatta. Var det med en tennisboll kunde man vara lite varstans, dock aldrig framför en vägg med fönster (det kunde bli en dyrköpt erfarenhet!). Ett bra mål som vi ofta använde på skoltid var det på Underåsskolan bredvid ingången till gymnastiksalen. Ett annat bra mål var hörnet Gudmundsgatan-Fabriksgatan på Apotekarnes vägg, Där ritade vi med krita både stolpar och ribba på fabriksväggen.

Den vanligaste regeln enligt mitt minne var "**Fem prickar, inget dån och retur med vänstern**". "**Inget dån**" betydde att man inte fick skjuta för hårt, då gillades inte ett eventuellt mål, domare var alla deltagare tillsammans. "**Retur med vänstern**" betydde att man fick fånga en eventuell retur från målvakten och försöka med ett skott till, dock med vänster fot/hand. För vänsterhänta eller -fotade var det tvärtom. "**Fem prickar**" innebar att man blev utslagen när man släppt in 5 mål och till sist återstod bara segraren.

Britta har scoutandan kvar

Britta Sjöberg, född Gustafsson, är en aktiv person och har varit i farten hela livet. Hon är mamma till två; "en av varje" som man brukar säga. Maken Bengt avled för 25 år sedan.

Britta har en mycket positiv livssyn och är mycket aktiv trots sitt synhandikapp. "Skam den som ger sig", resonerar hon. Eftersom hon numera har svårigheter att läsa är hon medlem i en läsecirkel med talböcker. Hon läser minst en bok i veckan.

Hon bodde som barn på Floragatan 8. När hon var 16 år flyttade familjen till farmors hus på Gårdavägen 8. Detta var ett "nerflytt", tyckte Britta, trots att lägenheten var en 4:a och betydligt större jämfört med lägenheten på Floragatan, men 4:an var omodern med dass på gården. Det var ju inte något lyft för en 16-åring att flytta från halvmodernt till omodernt. Orsaken till flytten var att Brittias pappa övertog farfars åkeri, som låg på Gårdavägen.

Ett par av Brittias närmaste kompisar på Gårda var Britt Kihlberg och Birgit Carlsson (f. Svensson). Dessa två har varit kompisar sedan småbarnsåldern. Britta och Birgit var klasskamrater i både Odinsskolan och på Gamla Gårdaskolan.

De första fyra skolåren gick Britta på Odinsskolan därefter två år på Gamla Gårdaskolan. De två åren på Gamla Gårdaskolan gick hon för magister Ivan Ekenberg. Enligt Brittias tycke var detta en av de bästa lärarna hon någonsin haft.

När vi kommer in på barndomens lekar berättar hon med inlevelse hur de på vintrarna åkte skidor och kälke i Burgårdsparken i den s.k. "Himlabacken". En hel del skridskoåkning på Heden blev det också. Barnen på Floragatan spelade ofta brännboll hemma och inte bara i skolan. Andra lekar som hon minns är "Ryska Posten", bollande med 2 – 3 bollar, hopprep och att hoppa hage. Och "kurragömme" och "sista" förstås.

I unga år var Britta med i Missionsförbundets scouter vid Missionskyrkan på Dämmevägen. Hon minns med värme syster Gunnel på Missionsförbundet, hur hon värnade och ställde upp för ungdomarna på Gårda.

Efter folkskolan blev det fyraårig hushållslinje på PRAM. Efter realexamen utbildade hon sig till tand-sköterska och arbetade på mottagning en tid. Därefter arbetade hon på Bakteriologen på Sahlgrenska.

I tonåren var hon och hennes väninnor ofta ute och dansade. Oftast på Rondo men även på Gillet och på olika studentkårer.

Britta träffade sin Bengt och de gifte sig 1958. Hon jobbade med skolmåltider tills andra barnet föddes. När barnen blev större arbetade Britta som innesäljare på Norsk Hydro och på Mölndals Sotningsdistrikt. 1966 flyttade familjen till kedjehus i Åkered och där bodde hon i 44 år.

Britta har varit mycket aktiv inom hjälpen för funktionshindrade och hon har suttit i styrelsen dels för RBU (Förbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar) Idrottssektionen och även i dåvarande SPF (Sveriges Pensionärsförbund). Hon kom med i GGF när hon hörde ett upprop i radio om att komma till Hotell Tre Kronor. Detta visade sig vara en värvningskampanj och Britta blev medlem och var sedan mycket aktiv med att värva medlemmar till GGF. Hon har även varit styrelseledamot i GGF.

Intresset för att vidga sina vyer har alltid varit stort hos Britta. Hon har rest bl a till USA och Canada. De mest imponerande platser hon har upplevt är Niagarafallen och World Trade Center. Hon har under årens lopp även rest i Europa med husvagn.

Sedan hon blev änka har hon umgåtts mycket med ett flertal väninnor. Åtskilliga hobbies och engagemang har fyllt och fyller Brittias vardag. Tidigare var hon ansvarig för SPF Önnered/Näsets promenader. I yngre dagar var hon aktiv inom handboll och gymnastik. Idag går hon på gymnastikträning tre dagar i veckan. En lugnare aktivitet är också vinprovning med SPF Seniorerna. Ljudboksläsningen som ovan nämnts tar en del tid i anspråk. Hon finner även stort nöje i att besöka våra medlemsmöten.

Britta bor sedan 2010 i en mycket trivsamt lägenhet i Västra Frölunda.

/Kenneth.

Tiden efter lekarna

Barndomen bleknar och in kommer förstads ungdomstiden. En liten inledande kommentar dock: När man i allmänhet talar om ungdomstiden idag sträcker den sig snart sagt över hela tjuugoårsdecenniet. För de flesta av oss var ungdomstiden snarast det samma som tonåren. Fler idag går i skolan längre än det var för de flesta av oss i föreningen, vi gifte oss tidigare då och fick barn i lägre åldrar än vad som gäller för unga idag. Vi kommer här ändå att syssla med tiden efter den direkta barndomen och vad några medlemmar berättat om fritiden när de var i tonåren ungefär.

BIO (KINNE)

Matiné är ledordet framför andra i de lägre åldrarna. **Kenneth** (född 1947) skriver livligt om besöken på

biografen Flamman, som tycktes ligga bäst till för Gårdas barn:

”Kinne! Trängseln var stor utanför biografen och man kunde tro att alla barn från omkringliggande stadsdelar också var här. Inträdet var 75 öre, så 25 öre räckte också till lite ”gött”. Vaktmästaren, i sin

uniform med knappar som såg ut som guld, radade upp oss i ordnad kö utefter väggen. Efter det rusade vi upp för den

svängda magnifika trappan, väntade lite tills dörrarna till salongen öppnades, rusade för att finna bästa platsen och sedan letade man efter bekanta ansikten i salongen. Fann man någon bekant ropade man och/eller vislade förstås. Det bästa var ju att vika biljetten-riva ett hål i mittvecket och sedan blååååsa. Det lät det! Tystnad, reklam, ”Tom&Jerry” eller *Kallanka” och sen... filmen! Det kunde vara Robin Hood (Errol Flynn), Helan & Halvan, Chaplin, Kåbofilm (Cowboy-) (John Wayne), Tassan, d v s Tarzan, (Johnny Weismüller). Fast kärleksfilmer, där var smaken olika. Blev det pussar på duken, blev det jubel hos publiken och ett högt ”Ett-Noll te GAIS”.

Claudio Carli fyller på: Söndagar var det matiné, och på lördagar ibland med. Inte bara Flamman utan biografer ända bort till Stigbergstorget (Fyren, Kaparen) och oftare inne i sta'n (Göta, Royal, Skansen, Capitol). I öster fanns ju Flamman, men också Redbergsgården, Östra Bio (dock ingen matiné där) och Saga. Mest äventyrsfilmer och komedier. När man blev äldre var måndagarna vanligast, för då var premiärerna. För det mesta gick det bra att komma in på Barnförbudet, men det kunde bli stopp också nångång.

IDROTT

Fritid var förstås inte enbart bio under helgen. Till och med idag är idrottsintresset så tydligt bland våra manliga medlemmar, i samtal och i minnen. Vad kvinnorna sysslade med som unga har jag av naturliga orsaker mycket begränsade kunskaper om. Men det kanske kommer?

Tommy Åberg har här ett inlägg om idrottens betydelse för pojkarna:

TIDERNA HAR FÖRÄNDRATS För oss som växte upp runt Rantorget under senare delen av 50-talet, var det ständigt mycket på gång. Vi hade ”vårt” Ceres och stenbacken, den nuvarande viadukten över motorvägen och tidigare över järnvägen. Men framför allt hade vi fotbollen. Ständigt kickade vi fotboll. Det fanns ju inte några gräsplaner, än mindre konstgräsplaner. Nej, vi fick ”dela” och kicka på gatan och för

min del vanligtvis på Brusewitzgatan. Hade man ingen att kicka med-mot så sköt vi ”prick”^{1/} mot ”Lumpen,” d v s textillagret i hörnet av Brusewitzgatan och Floragatan. Någon organiserad träning förekom inte. De ”stora killarna” spelade i Renitz BK. Det var givetvis dit man sneglade.

Ordförande i Renitz var på den tiden frisören ”Challe” som hade sin salong i hörnet av Norra Kustbanegatan – Soldatvägen. Han ordnade så att vi småpojkar så småningom fick låna matchtröjor av klubben - vi fick hämta dem i klubbstugan i Burgårdsparken - och fick sedan spela i seriespel.

Det blev alltså till att cykla upp till Kortedala och Runstavsplan för att få spela i 2 x 20 min. och sedan cykla hem igen till Gårda. Alla var glada och nöjda även om vi inte vunnit. Det var inte som idag där pojkarna och flickorna skall köras till och från träningar och matcher. Det är fina minnen så som vi hade det och vad jag vet fick ingen några större bestående men med att vi tog oss fram på egna hjul.

Bara en sådan sak att man på den tiden ”kickade boll”. Idag när man talar med ungdomarna så säger de att ”jag går i fotboll.” Visst är det skillnad!

Jag säger inte att allt var bättre förr, med det var i alla fall mer spontanidrott, lek och frihet. Och mycket var ju faktiskt annorlunda också på andra sätt.

Ök- och smeknamnen

Det har då och då slagit mig att speciellt de äldre medlemmarna så ofta använder annorlunda namn än det personen man talar om egentligen har eller hade. Ibland visste man inte ens vad det riktiga namnet var en gång i tiden! Det är inte så vanligt, även om fenomenet förvisso finns, bland mina ungefärligt jämnåriga (jag är född 1947), åtminstone bland männen. Detta gjorde mig intresserad. Är det så, är det vanligare bland personer 80+ än bland personer 70+? Och varför inte alls så vanligt bland kvinnor?

Först, vad är vad då? Jag skiljer på öknamn och smeknamn, men det är egentligen inte självklart alltid heller, för det är beroende på hur ök- eller smeknamnet landar hos den som får det. Vad en del tycker är kul, kan ”ägaren” lida ordentligt av.

Ja, den ena typen av namn som avviker från det föräldrarna givit en, är enkla och mindre högtidliga varianter av de ”egentliga” namnen; Per-xxx (*Pelle, Pära, PA*), Ann-Kristin (*Anki*), Jan-xxx (*Janne*) och *Sidde* eller *Rallen* som exempel. Också efternamn kunde ligga till grund, som t ex Holmström (*Holmas*).

Sedan i mitt tycke neutrala eller positiva. namn, men det skall sägas att det är den som kallas något visst, som avgör hur positivt, neutralt eller negativt

^{1/} Se beskrivning av ”skjuta prick” under avsnittet **”E” du nå nåj?”**

det blir. Det man kan tänka sig var positivt hade ofta med idrott att göra. Man kan tänka sig att *Knäcken* (inte bara en enda person!), *Tjatten*, *Pudding*, *Tillen*, *Yttav*, *Kiven* eller *Slybbe* hör dit. En del namn hade med arbetet att göra. Evert arbetade på Örgryte Kemiska och kallades "*Färgarn*". Kjells föräldrar hade bageri några år och han kallades förstås "*Bagarn*". *Snickarn* och *Tryckarn* fanns och den ene *Osten* (det fans två) arbetade på ostlager eller liknande.

Sedan har vi namnbeteckningar som går åt det tydliga negativa hållet. Dessa namn använder ofta en speciell utseende- eller beteendeegenskap, och som regel uppskattas inte dessa "namn" alls av den det gäller. Det kan handla om (bristande) kroppslängd, i jämförelse med hur de flesta ser ut alltså (*Nubben*), hårfärg (*Räven*) - det fanns två killar med det öknamnet. Sådant, som har med kropp eller utseende är illa nog för en del medan andra, som jag antar inte brydde sig särskilt, men vem vet? Barn är mer gruppberoende än vuxna. Det finns en kategori till dock:

De rena öknamnen som kunde/kan vara rent elaka och som hängde i länge, i ett fall till och med till den dag som idag är. Jag har svårt att se något vänligt i beteckningar som *Röva*, *Sorken*, *Häxan*, *Kräka* (personen var brännskadad och hade därför skador i munnen som förvanskade en del av hans uttal), *Hottis* blev öknamnet för en kille och det skulle imitera hans stamningsmönster som innebar att han fick börja sitt tal med att upprepa "hotta hotta" tills han kom igång med det han ville säga och *Monkey*, *Dasset*, *Dörra*, *Rallepotta*, *Blåen*, *Röcket*, *Ånkan* och *Blixten*, (den sistnämnda var en långsam flicka, alltså).

Och varför hängde öknamnen i? Ja, i några fall handlade det allt om att personen inte gillade sin "extra beteckning", men vågade inte ta striden mot individ eller grupp utan försökte hålla god min i elakt spel, så gott man förmådde, men som man ändå var ledsen för och inte ville ha. De andra tyckte ju det var kul förstås I andra fall lönade det sig inte för den utsatta personen att opponera sig, stämplat var stämplat oavsett vad man som utsatt försökte med för åtgärder. En intressant aspekt är att uppfattningen om ett öknamn kanske förändras med tiden. Ök- eller smeknamnet *Negern*, som givet idag säkert hade setts som kränkande, men jag är inte så säker på det när det gäller gårdagen. Grabben betecknades som mörklagd (i betydelsen svarthårig och han hade lätt att bli solbränd).

Som ni säkert förstår är ovanstående exempel på "extra-namn" på intet sätt fullständig. Det fanns många fler!

Ja, det tycks mig till sist som att alla dessa extra beteckningar var vanligare bland de äldre i föreningen än bland de yngre medlemmarna idag.

Förändrades kulturen bland "De Käcke Pojkarna på Gårda", tro?

Den lägre andelen smek- eller öknamn bland flickorna då? En sagesperson, en kvinna, förde fram hypotesen om att flickorna inte så ofta vågade vara så tydliga med sådant de tyckte illa om hos andra flickor utan intrigerade istället i det dolda.

Vad tror ni?

Det är allt väl att de flesta av oss blev förståndigare med åren i alla fall!

Och tack, alla mina sagespersoner! Ingen nämnd (det kan vara känsligt det här), men heller ingen glömd!

/Anndess

MEDLEM I FOKUS

"Esse non videri"

Denna klassiska fras - "ATT VARA UTAN ATT SYNAS" - passar bra för denne man, som i höst varit medlem i föreningen inte mindre än 24 år, och det utan att ha fått ett förtjänststecken. Han är ganska övertygad om att ingen skulle känna igen honom om han komme på ett medlemsmöte.

Hur kan det förhålla sig? Jo, denne "medlem i fokus" är **Kenth Mårtensson**, född i Floda år 1944. Pappa dog när Kenth var 4 ½ år gammal och mamma Mattis (eg Matilda) blev plötsligt ensam med nioåriga Anita och Kenth. Mattis träffade dock Jonne Johansson och 1953 gifte sig Mattis och Jonne med flytt för familjen till Brusewitzgatan 2. Jonne (1913-2007) var en riktig legendar i dåvarande Gamla Gårda-pojkar, blev hedersmedlem och medlemskapet översteg 50 år med tiden. Kenth följde med Jonne till medlemsmötena under Jonnes sista år, men efter att Jonne avled 2007 har Kenth tills nu "bara" varit den trogne medlemmen på hemmaplan. "Att vara utan att synas", alltså. Det är många års stöd vi fått!

Kenth började så i Gårdaskolan i tredje klass (1953) med Eva Jonsson som lärare. Efter Gårdaskolan blev det förstås Otterhällan och sedan sjömansskolan på barken Viking, med en naturlig fortsättning till sjöss. Eftersom man måste vara 16 för att arbeta på däck, och han inte nått den aktningsvärda

åldern än, arbetade Kenth det första året till sjöss som mässkalle på Transoilaren Nike och sedan som jungman på ett par Nordstjernanrederiets (Johnson Line) styckegodsare.

Efter att han redan som ung gick i land blev det lastbilskörning och extrajobb i taxi. Sedan ett tufft

kroppsarbete som betongarbetare och armerare vilket förstås slet på kroppen en hel del. De sista arbetsåren återvände han till taxisätet – nu på heltid. Och visst är inte heller bilkörning särskilt nyttigt för kroppen! Det märks ju så tydligt på äldre dagar.

På familjesidan blev det så att Jonne och Mattis fick två barn, Kerstin (bor sedan många år i Spanien) och Lennart bor i Alingsås. Både Anita och Kenth, de äldsta, bor åter i Floda.

Föresatsen att arbeta till sjöss fick sig definitivt en knäck för Kenth när kärleken på allvar slog till och han mötte Margareta som 18-åring. Tillsammans fick de Heléne och Ylwa och döttrarna och de fem barnbarnen är mycket viktiga personer för honom.

Makan Margareta avled 1999, och Kenth bor sedan 16 år med den ståtliga hankatten *Felix* i en stuga med en vidunderlig utsikt över skogen och Lensjön, i den del av stranden som går under namnet "Lindskogen". Sådan katt, sådan herre, och både Felix och Kenth har det lite tufft med sina höfter.

Jaa, det blev mest om hur det var förr. Men nu då? Kenth menar att han lever ett rikt liv med mycket roligt i och han tar åt sig av livets glädjeämnen. Han är nyfiken och livsfilosofisk och registrerar och funderar kring naturen och omvärlden; tittar mycket på det som sker "vid sidan av" honom snarare än att han känner efter. Umgås med kompisar en hel del, är ute mycket i naturen, fast jakten är nedlagd och gevären sålda. Läser mycket och har gjort det länge, mest nyare litteratur, men det finns också ett specifikt intresse av mongolisk historia och berättelse. Dagen börjar med den bästa stunden, kaffe och G-P.

Förtjänsttecknet då? Jo, nu har han ett! /Anndess

Trycket sponsras!

Vi får sponsring till trycket av *GÅRDAFOLK-
KET*, något vi alla är mycket tacksamma för!

De nya sponsorerna är två till antalet. *Ströms & Gustavssons Begravningsbyrå* är den ena och den sker genom vår medlem *Tommy Åberg*. Den andra är *Botrygg AB* som vi hyr vår klubblokal av. /Anndess

TILL SIST...

Tänk va! Det är redan lite av ett jubileum för *GÅRDAFOLKETS* del! Det nummer - anspråkslöst som det är med sina fattiga åtta sidor och skrivet på en vanlig ordbehandlare - du nu håller i handen är

faktiskt redan nummer tio. Tja, det är väl som vanligt: Vart tar tiden vägen?

Och när du läser detta är vi redan igång med nummer 11.

Vad som kommer att stå i det är till viss del **DITT verk**, för utan **DIG** klarar vi oss dåligt!

Nänä, du behöver inte sälja tidningar eller klistra kuvert eller kopiera eller så, men att **DU** skriver, det behöver vi!

Om vad dåda? Ja, du kan t ex bidra med att berätta om saker och ting från när du var barn eller ung, saker du var med om på Gårda, i skolan, bland kompisar. De flesta är konfirmerade, nästan alla gick i Bamba, alla (o)gillade olika grejer i gymnastiken, en del hade "hemliga" klubbar, artister man gillade (det finns knappt någon ens yngre medelålder som vet vem Povel Ramel var, än mindre Ernst eller Tutta Rolf eller ens Karl Gerhard). För ser du, det är historia, kulturhistoria, och när vi är borta är det ingen som vet, men önskar att de visste." Varför FRÅGADE jag inte?", brukar det låta då när det redan är för sent. Ovan att skriva, svårt att finna ord? Man skulle ha försökt trots allt!

Ring oss, så pratar vi om saken, prata med varann! När man väl början minnas tillsammans brukar händelser och minnen av människor fullkomligt välla fram!

Och sist, men rakt inte minst, Ett **STORT tack!** till alla medskribenter i detta nummer, det vill säga ("in order of appearance", som det stod på "kinne"):

Dennitz	Krister	Björn
Eva	Roy	Claudio
Tommy		

Vad gjorde vi utan er?

Inför ett förhoppningsvis gott 2020 hälsar vi er alla välkomna till detta tionde nummer av vår föreningstidning! /Kenneth och Anndess

Medlemsblad för *Föreningen Gamla Gårdapojkar & Flickor*

Red Anders Lundberg tel 0706-15 13 26, e-post: anndess@icloud.com

Red Kenneth Johnsson, tel 0702-21 37 73, e-post: johnsson.ke@telia.com